

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 103. ANUL XI.

Sabiu, in 10 Novembre 1863.

Telegrafulu ése de doua ori pe septemana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu bani gata, prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu an 8 fl. éra pe o jumetate de anu 4. fl. v. a. Pentru princ. si trei sitraine pe anu 12 fl. pe 1/2 anu 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia óra cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua óra cu 5 1/2 cr. s. pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v.

Consolidare!

Din Galii a. duca v. tele. deputatoru in se-

(M. B.) Secet'a cea mare de estu tîmpu, ale cãrei urmãri grele le sentinu cu dorere in Ungari'a, devenise in dilele acesteã obiectu de desbatere in senatulu imp. pentru unu imprumutu de 30 de millione de fiorini, ce-i ceruse Cancellarulu de curte in imprumutu spre alinareã atãtoru plãge grandiose. Comisiunea compusa pentru proiectarea acestui imprumutu, cu tóte ca priimise deslusiri indestulitóre dela Cancellarulu Ungariei, totusi propuse numai 20 de millione, si in siedintiã plenaria a senatulu imp. delaturandu-se motivele bine fundate ale unoru oratori, cari imbrãtisiãra cu caldura cestiunea acest'a comuna pentru toti Ungurenii, se votara asemenea numai 20 de millione.

Jurnalele cele mari de di, dupa mai multe desbateri seriose asupra imprumutulu, in fine finali devenira la recunoscerea unui adeveru nedisputabilu, adeca: ca suntu cause, la a cãroru pertractare trebuie sa ia parte fiacãreãtiãra imperiulu prin reprezentantiã seãra.

Adevèrulu acest'a — lu recunoscura si unele dintre jurnalele magiare, si afirma cu totu dreptulu, ca deca Ungari'a éra reprezentata in senatulu imperialu prin cei 85 de deputati ai sei, la care are dreptu in intelesulu patentei din 26 Februaru 1861: acumu in cestiunea imprumutulu (ba dicu si in altele mai multe!), reesiãu invingatori, si se votã pentru Ungari'a unu imprumutu pòte de doue-ori atãta; chiaru pentru aceea astadi tóte jurnalele lamentéza asupra animei anguste a senatulu imperialu si esperiéza cu dorere urmãrile cele rele ale politicei gresite din 1861; deci pentru delaturarea mai multoru rele, striga cu tonu innaltiatu, ca conchiamarea dietei in Ungari'a éo lipsa neincungiu rabila spre descurcarea treburiloru comune, ca acelea sa nu devina si mai incurcat; séu cu alte cuvinte: dorescu convocarea camerei legivitóre cãci spiritele esacerbate prin valurile constituionale din 1861. se paru a fi mai domolite si capace de a grai cu sinceritate si cu sãnge rece cãtra guvernulu Maiestãti Sele. *)

Din aceste si din mai multe motive potemu deduce, ca conchiamarea dietei ungare nu é cu nepotintia. Tocmai pentru aceea é de lipsa sa ne orientãmu si sa privimu mai pe afundu situatiunea politice interne, ca sa ne potemu formã óresicare idea chiara despre pusetiunea nòstra a nemagiãrilor, sa ne potemu preparã la afacerile nòstre din tóte poterile, cu atãtu mai vertosu, cãci la din contr'a, deca nu ne vomu ingrijã cá sa potemu trage la partea nòstra pre toti aceia, cari au asemenea sòrte cu noi, cari dorescu realizarea egalitãtii cá tocmai si noi: nu potemu sperã ca ne vomu scóte patri'a din incuraturile eii de astadi; ci deca vomu propti umeru la umeru, si ne vomu uni tóte poterile pentru ajungerea scopulu nostru comunu, care nu é alt'a decãtu: dreptate: atunce credemu ca opusetiunea magiara, recunoscendu celu putinu poterea nòstra morala, va verbã mai cu mare respectu despre interesele nòstre comune si speciale.

Sabiu in 8 Novembre. (A faceri dietale.) Comitètu pentru propositiunea III. regésca (proiectarea unei legi electorale pentru dieta) s'au apucatu de lucru pe bas'a unu proiectu elaboratu de deputatulu Obert. Proiectulu acest'a, la care vomu mai reveni in nr.ii venitori, é basatu pe

*) Tocmai acumu audimu din funte credibila ca comiti supremi ai Ungariei suntu in Vienn'a. Mai nu incãpe indoicela, ca conchiamarea dietei va fi fostu obiectulu celu mai de frunte alu consul-tãrilor.

principiulu reprezentãntiei intereselloru; — bas'a pe care stãu toti deputatii sãsi pãna la unulu, pecãndu Romãni, si eu deosebire d. G a e t a n u stãruiescu a se face reprezentãntiele dupa natiionalitãti. Audimu, ca principiulu reprezentãntiei classelloru s'a si acceptatu de comitètu cu majoritate de voturi si ca membrii romãni au insinuat, votu separatu. Institutulu regalistelloru majoritatea cere a se sterge, numerulu deputatelloru se fixeza la 160, intre cari toti capii bisericelloru, Directorii academielloru de drepturi, presiedintiã camereleoru din Brasiovu si Clusiu, 44 ablegati ai orasielloru si opidelloru, apoi 26 ablegati ai proprietãtii mari si 80 ablegati ai proprietãtii mici (tieraniloru).

Dela senatulu imperialu.

Siedinti'a 38 respectivè 39 a casei de josu din 29. Oct. (10 Nov.) deslèga mai antãtu o intrebare numerica, si adeca: sa se privesca siedintiele din curma (in'a a senatulu imperialu mai largu si alt'a a senatulu imperialu mai augustu) cã un'a ori cã doua? — si rezultatulu é, ca acelea vinu a se numerã in locu de doue, prin urmare dara acest'a é siedinti'a 39. Obiectulu desbaterii é referãd'a comitètulu pentru proiectulu regimulu privitoriu la favorirea cladirii drumulu de feru Leopoldian ocernautianu. Nu vomu conduce pre cetitorii nostri pe cararea cea lunga a desbaterelloru asupra acestui proiectu, ci vomu espue numai cãtu se pòte mai pe scurtu, ca desbaterèa acestui proiectu (care acordéza pentru acest'a ruta summiã de 31 millione fiorini) a tinutu trei siedintie, si ca in contr'a lui au vorbitu Skene, Dr. Berger, Dr. Gross, Dr. Stamm, Stammer, Br. Riese—Stallburg, Dr. Kaiser, Klein si Skene; in favórea lui Br. Petrino, Grocholski, Schlegel, Putzer, Mitropolitulu Litwinowich, Brosche, Schindler, Mende, Schlegel, contele Eugeniu Kinsky si contele Rothkirch. Partinitorii proiectulu accentuéza trebuãtia, politic'a, dreptatea, interesulu; contrarii lui reflectéza, ca nu s'au substernutu planuri cu deameruntulu, prin urmare dupa legile sustatore nu se pòte acuviãntiã garantiã intereselloru, ce se cere. In fine cãtra capetulu siedintiei 40 comunicã Br. K a l c h b e r g cã reprezentantele regimulu: ca s'au insinuat unu ofertu nou din partea d. Klein, care cere 800,000 f. in bani sunatori pentru unu milu. Astfelu apoi desbaterèa asupra acestui obiectu la capetulu a trei siedintie lungi si n-focate se intrecurma pe 8 dile, cã regimulu sa aiba tempu de a esamina proiectulu lui Klein, apoi de a intrã cu densulu in negotiatiuni, in fine de a dá casei ablegatelloru dilucidãri mai departe in acésta cauza.

Cu aceasta afacere dar se petrecusera siedinti'a 38-39, 40 si 41 a casei ablegatelloru.

La siedinti'a 8 a casei magnatelloru Transsilvanii nu luara parte, cãci la ordinea dilei fu legea de indigenatu, carea cadea afara de cerculu competintiei loru si se pertractã in cas'a mai angusta. — In acésta siedintia depune a promisiunea Contele Wickenburg, fostulu ministru de comerciu, cá membru nou; ear Principele de Fürstenberg si Episcopulu (nu Mitropolitulu, precumu dice „Presse“) Hackmann escusa lipsirea loru.

In siedinti'a 9 (din 31 Oct. 12 Nov.) a casei magnatelloru (sub presidiulu ordinariu, fiindu fatia ministrii Schmerling, Plener, Mecsery si Degenfeld, in logi'a de curte archiducii Rainer, Guilelmu, Leopoldu, Sigismundu, Carolu Ferdinandu si Albrecht) fu la ordinea dilei imprumutulu pentru cei lipsiti din Ungari'a. Transsilvanii suntu de fatia, Archiepiscopulu Maupas din Zara, Episcopulu Br. Siagun'a si Episcopulu Dr. Fogarasy converséza nainte

Cele mai importante din aceste proiecte voru fi :

Legea rurala.

Legea pentru organizarea și dezvoltarea sistemului nostru militar.

Legea electorala și de incompatibilitate, între mandatul de deputat, și între mai multe categorii de funcțiuni publice.

Legea pentru unirea bisericei române, care până astăzi, prin organizatiunea ierarhiei sale, este încă în stare de separatism; și legea pentru îmbunătățirea sôrței clerului mirenu.

Legea de garanția a libertăților cetățienesci.

Legea comunala și municipală, care, împreună cu legea consiliilor generale și a consiliilor de prefeturi, prezentată D-văstre în sesiunea trecută, să pună capăt sistemului de centralizațiune, care astăzi apăsă districtele și comunele noastre, în prejudiciul intereselor lor locale.

Legea pentru instrucțiunea publică, obligatorie și gratuită.

Legea pentru neamovibilitatea treptată a magistraturii.

Legea pentru unificarea condițiilor civile, penale și comerciale în România.

Legea de concesiuni pentru căile ferate ale țării, pentru imprumut și pentru institutiile de credit, singurul mijloc de a da agriculturii, comerțului și industriei noastre o energie și repede dezvoltare.

Acestea sunt proiectele principale, care voru formă obiectului activității D-văstre, în sesiunea acestui an. Tote sunt importante, tote sunt legate de interesele cele mai vitale ale țării. Sunt însă unele, care reclama o mai deosebită și grabnică soluțiune.

Proiectul care-lu recomandă cu totu dinadinsul D-văstre, este acela ce privește sôrtea muncitorilor de pământ. D-văstră n'ati uitat că art. 46 alu Convențiunii rostescă a-nume : „se va procedă fără întârziare la revizuirea legii ce regulează relațiunile proprietarilor de pământ cu cultivatorii, spre a se îmbunătăți starea țieranilor.“ Populațiunile noastre rurale sunt însă încă în așteptarea realizării acestei solemne făgăduințe.

Proiectul de lege votat de majoritatea Adunării în sesiunea anului 1862. Eu nu l'am putut sancțiuna, fiindcă elu nu răspunde dorințelor mele, și după însasi recunoșterea acelu ce l'au fostu sprijinitu, elu nu îndestulă interesele, nici ale clacșilor, nici ale proprietarilor, și încă mai puțin, interesul național.

Că Domnu alu Românilor, suntu datoru și voiescu a îngrijii de buna starea și drepturile tuturor Românilor fărăosebire. Va invita, dar, Domniloru deputati, că luându în cercetare noulu proiectu, ce vi se infatisiează, sa-i dati atențiunea cea mai serioasă; pentru că asiă, cestiunea rurala sa dobandesca o soluțiune dreptă și bine facătoare, și prin urmare, o soluțiune națională. O așteptu acest'a dela patriotismulu D-văstră, Domniloru deputati, fiindcă suntu siguru, că D-văstră sunteți patrunchi de adevăru, că numai prin îmbunătățirea reală a sôrței populațiunilor noastre rurale, putem a consolida naționalitatea română!

Aceste cuvinte ve voru convinge, ca cu aceeași caldura se cuvine a se cercetă și votă și proiectulu pentru reform'a legii electorale.

Mai este, Domniloru deputati, o cestiune serioasă, pentru care reclama totă atențiunea D-Văstre. Acest'a este îmbunătățirea sôrței vechei capitale a Moldovei, Iasi, prin concentrarea în București a tuturor autorităților superioare ale țării, a patimitu și patimesce multu în interesele sale materiale. Nu uitati însă, Domniloru, că acestu orasiu au fostu leaganulu Uniei. Eu am nimitu o comisiune consultativă, care sa proiecteze putincioșele mijloce de îmbunătățire pentru Iasi. Lucrarea acest'a se va supune D Văstre: ea va dobandi, suntu siguru, totu concursulu D-văstre. România este destul de mare și bogată spre a putea respăta sacrificiile ce astu nobilu orasiu a facutu causei nationale.

Cumu vedeti, domniloru deputati, activitatea d-văstre are un mare și frumosu câmpu: faceti că acesta sesiune sa fia manôsa prin lucrările sale: faceti că țier'a sa-i dătoresca organizatiunea sea. Interesele noastre cele mai sacre, însusi viitorulu României o reclama neapăratu. Puneti-ve dar seriosu la lucru, căci astăzi mai multu de câtu ori și cându, timpul faptelor a sositu.

Și înainte de a fini, domniloru deputati, mai am a ve adresă încă câte-va cuvinte din totă sinceritatea inimei Mele. În fati'a evenimenteleru esteriore ce se pregatescu, cându tote natiunile, și cele mai puternice, și uită desbinările din lăuntru, spre a fi unite și tari pentru or'a pericolului, socotiti că este de interesulu țierii noastre de a urma pe calea luptelor de partitu, care de atâti ani ne consuma

tote puterile, și asiă ne ține desorganizati în lăuntru și slabi în de afăra? Socotiti că banușile în care se punu actele și cugetările Guvernului, sunt de natura a consolida ținerile noastre institutiuni, și a asigura existința noastră politică? S'au aruncatu banușile asup'a politicii Guvernului Meu; ele sunt nedrepte. Noi nu putem și nu se cuvine sa avemu de câtu o politică, politică care ne este trasa de însesi actele europene ce garantează drepturile noastre de natiune liberă și autonomă, politică care se resume într'unu singuru cuvintu: Neutrălităte. De că însă, fără voia inți'a noastră, Romani'a aru fi înveluită în complicatiunile esteriore, și ca drepturile ei aru fi amenințate, fia din orice parte, fiti siguri, domniloru deputati, că Eu nu voi fi decâtu unde voru fi aspirațiunile și interesele natiunii. Eu n'asuntu și nu potu fi decâtu ceter'a Mea și pînă întru țier'a Mea. Eu amu consciința misiunii mele, și în totă impregiurarea voi scia o îndeplinire.

Pentru că sa o facu însă cu succésu și la timp, Eu amu nevoia de totu patrioticulu d-văstre conștințu. Eu vi-lu ceru în numele României. Uitati dar luptele și banușile trecute. Organizati țier'a cu o ôra mai înainte, întârzi-o prin dezvoltarea nouloru noastre institutiuni, pe calea păcii și a moderatiunii. Și atuncă, domniloru, fiti fără îngrijire și pentru existința noastră politică, și pentru consolidarea libertăților publice. Parinti Mei și-au versatu sângele pentru sustinerea lor. Eu dar' nu voi fi acela care le voi rapa natiunii mele; căci atuncă, asiă lipsi legei familiei mele, asiă lipsi celui anteiu titlu, carele sa presidatu ta alegerea mea de Domnu!

Eu speru, domniloru deputati, că acestu limbaj va gasi unu puternicu resunetu în inimile d-văstre. Eu credu că Domnieulu parinților nostri, carele în tote marile impregiurări, a venit apurerea în ajutorulu Românilor, nu ne va parasî nici astadata: și ca, alinându patimile și urele dintre noi, ne va dă strămoșesca frăția, strămoșesca putere. În acesta speranția, ve facu unu solemnelu apelu: Guvernul și adunare sa ne unim într'unu singuru gându, într'unu singuru scopu. Originașaria a sită în țier'a României. Și eu, avendu acestu gându și acestu scopu, va și urezu, că Domnieulu sa bine cuvinteze lucrările d-văstre.

Domniloru deputati! Sesiunea Adunării pe anul 1863-1864 este deschisă.

ALESSANDRU IOANN I
Conștințu
Contra semnati
Cogalnicenu, General Al. Iacovachi, Lt. Steege, Al. Papiu Ilarianu, N. Rosetti Balanescu, Dim. Bolintinenu, P. Orbescu.

Cuventarea au fostu priimita cu entusiasm și cu acclamatiuni. Tribunele tote erau indeseuite.

Despre situatiunea lumii se publica mai în tote ziarele după „Gazeta de Colonii“ din „cartea galbina“ a Franciei (unu protocolu în care regimulu espune camerei legislative tote actiunile sale diplomatice dela sesiunea trecută până la cea prezenta. În Angli'a se numesce acestu protocolu „cartea veneta“ în Itali'a „cartea verde“) rezultatele actiunilor diplomatice în cestiuni mari, cumu e cestiunea polona, cea germană—danesă, cea germană, italiana, greca, cea orientala în care e implicata cu deosebire cea română s. a. Despre cea din urma dice:

„Situatiunea principatelor române unite, o marturim cu parere de ren, nu corespunde până acumu speranțelor așteptate dela ordinea facuta pentru aceste provincii, prin conventiunea din 19 Aug. 1858. Neintelegeri serioșe s'atr escatu acolo între principele domnitoriu și camera legislativă, pecandu aru fi fostu de lipsa o unire și o concurență a tuturor, la organizarea țierii, carei Europ'a iau incredințiatu pregătirea viitorulu seu. Deaca va fi de lipsa, că Europ'a se întrevina de nou, spre a schimbă constitutiunea principatelor unite, regimulu imperatulu (Napoleonu III) va fi gât'a, a se pune în contielegere cu port'a și cu alte puteri garante în favorea reformelor, cari se voru afla mai statornice.“

Ce se alinge de celelalte cestiuni, nu le reproducem, din cauza că nu am putea dă publiculu ceva nou, ci amu repeti aceea ce nu e de interesu mare pentru noi.

Despre corpulu legislativ alu Franciei se dice că cölôrea cea opozitională a unci partii din acestu corp se perde din di în di. Thiers capulu opozitiunii e pe aproape a trece în casirele guvernamentalilor, și se dica acestu betraun luptatoriu în sirurile opozitiunii, se aru vedea convinsu de conducerea cea bună a lucrurilor de către șeful statulu seu. — În zilele trecute se vorbea despre o conjunctiune descoperita asup'a francesilor în Messicu, și ca trupele

